

ňující příslušnost, předložiti již v žalobě (srov. rozh. nejv. s. č. 505 sb. n. s.). V tomto případě setrval sice žalobce za dalšího řízení při svém zásadním tvrzení v žalobě, že jde o pouhou zápůjčku, nikoli o nárok z poměru společenského ve smyslu §u 39 třetí odstavec uvoz. zák. k obch. zák., jak zase uvedl žalovaný, připustil však v přípravném spise výslovně, že předmětem obchodu, který jest podkladem žaloby, nebyla pouze smlouva o zápůjčku, nýbrž také jeho účast na podnikání žalovaného co do určitých obchodů v ten smysl, že mu měla býti vyplacena polovice zisku, jenž by byl docílen prodejem zboží, zakoupeného žalovaným za zapůjčený kapitál, aniž by tím byl dotčen jeho smluvní nárok na vrácení celého zapůjčeného peníze. O tomto poměru zmínil se žalobce ostatně již i v žalobě, uplatniv jej, ovšem »jen z procesní opatrnosti«, jako další eventuelní důvod žalobní. Mohlo tudíž býti o příslušnosti dovolaného soudu v t o m t o o b d o b í s p o r u rozhodnuto jen po přesném zjištění, které z obou stanovisek stran jest správným, jmenovitě, zda šlo o pouhou zápůjčku bez ohledu na zmíněnou již účast žalobcovu na obchodě žalovaného, či o nárok jen výlučně z poměru společenského, a proto právem odvolací soud zrušil usnesení prvního soudce, jímž byla odmítnuta žaloba pro nepřislušnost z důvodů čerpaných jen z obsahu žaloby a nařídil, aby o námitce nepřislušnosti bylo jednáno znovu.

Čís. 5752.

Zákon ze dne 30. září 1924, čís. 216 sb. z. a n. o konečné úpravě rakouských a uherských válečných půjček.

Dlužník stal se účastným výhod §u 15 zák., třeba pohledávka stala se splatnou před nabytím účinnosti zákona, jen když věřitel nevyvodil ze splatnosti pohledávky důsledků před účinností zákona. Žalobu, domáhající se přes to zaplacení pohledávky, jest pro tentokráte zamítnouti, neuplynula-li dosud lhůta k přihláškám ve smyslu čl. I. (2) nařízení ze dne 13. prosince 1924, čís. 276 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 10. února 1926, Rv I 1795/25.)

Žalující spořitelna poskytla žalované nadaci zápůjčku za účelem úpisu válečné půjčky na lombard válečných půjček. Žalobě o zaplacení nedoplatků zápůjčky procesní soud první stolice vyhověl. D ů v o d y: Dle obsahu dlužního úpisu byla sporná zápůjčka splatná 30. května 1917. To je rozhodným pro splatnost zápůjčky, a okolnost, že lombardována byla válečná zápůjčka, nemá na splatnost zápůjčky vlivu. Co se týče výše zbytku zápůjčky, jest prokázáno, že vypůjčených 7.350 K bylo žalované poukázáno, že na valutu tu bylo splaceno 601 K 06 h a 235 K, že pak účtováno bylo u žalobkyně tak, jak je uvedeno ve výtahu z hlavní knihy žalobkyně, že žalobkyně čítala úroky dle doby vždy tak, jak pro zápůjčky na zastavené cenné papíry u ní míra úroková byla ustanovena, a jak také bylo podmínkou v dlužním úpise stanovenou, a že ke dni 1. ledna 1924 zbývalo na dluhu žalované 6.095 K.

Proto byla žalovaná strana k zaplacení toho peníze odsouzena dle §u 983 obč. zák. Jest dále prokázáno, že žalovaná nadace nemá rakouských válečných půjček více než 15.000 K nom. a že celková nom. hodnota rak. válečných půjček, které jsou ve vlastnictví nadace, činí 10.000 K. Žalovaná strana však pro to nemůže se odvolávat na ustanovení §u 15 a 17 zákona z 30. září 1924, čís. 216 sb. z. a nař., vždyť ani sama netvrdila, že válečná půjčka lombardní byla dána žalobkyni na místě placení, a žalobkyně nemůže bez příkazu žalované s válečnou půjčkou, kterou má pouze v zástavě, nakládat mimo případ stanovený v dluhopisu. Že by však žalovaná dala příkaz žalobkyni k výměně válečné půjčky za odškodňovací dluhopis, neb by přijala celou položku odškodňovacího dluhopisu, žalovaná ani sama netvrdí, naopak popírá vůbec, že zápůjčku učinila. Povinnost ta pro žalobkyni nedá se odvodit z obsahu dlužního úpisu, kdež jest pouze právem jejím po případě prodati zastavené cenné papíry, avšak není k tomu vázána. **O d v o l a c í s o u d** napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Nesprávné posouzení věci po stránce právní spatřuje odvolatelka především v tom, že soud prvý, vykládaje nesprávně ustanovení § 15 a 17 zák. ze dne 30. září 1924, čís. 216 sb. z. a n., má mylně za to, že k uplatnění nároku na výměnu rak. válečných půjček za úpisy odškodňovací jest třeba, by zástavní dlužník dal věřiteli příkaz k výměně, dále že nepřihlíží k tomu, že žalovaná ve sporu tomto jak v odpovědi na žalobu, tak i při ústním jednání dala nejen žalobkyni, nýbrž i soudu zřejmě na jevo, že práva z §u 15 a 17 cit. zák. uplatňuje, a konečně, že před uplynutím lhůty k výměně válečných půjček, tedy před 30. červnem 1925 žalobu jako předčasnou odmítl. Ve všech těchto bodech ocitá se však dovolatelka v rozporu s citovaným zákonem, který příslušnou materii, totiž postup při výměně válečných půjček lombardovaných a práva lombardních dlužníků upravuje v § 14 až 17 cit. zákona. Při správném výkladu těchto ustanovení dlužno přihlížeti k nim jako celku a vykládati je souvisle, neboť ustanovení jedno bez druhého by nemělo smyslu. A tak dlužno zdůrazniti, že dle ustanovení § 14 cit. zák. první věta, nepřipouštějícího žádné výjimky a proto na všechny dlužníky zástavní se vztahujícího, jest zástavní věřitel povinen na příkaz dlužníka dluhopisy válečných půjček k výměně přihlásiti. Příslušný příkaz zástavního dlužníka se tedy výslovně předpokládá a jest udělení takového příkazu především podmínkou, by zástavní věřitel mohl válečné půjčky do zástavy dané k výměně přihlásiti. Další důsledek jest ten, že teprve po výměně válečných půjček za dluhopisy odškodňovací může býti řeči o uplatnění výhod §§ 15 a 17 cit. zák. Žalovaná strana skutečně netvrdila, že příkaz takový žalující věřitelce udělila, neboť výslovně popřela závazek z dlužního úpisu ze dne 27. února 1917 jasně plynoucí, ba i vlastnictví své k válečným půjčkám do zástavy daným. Způsob, jakým snaží se ve sporu uplatniti své eventuelní nároky z §§ 15 a 17 cit. zák. nemůže ovšem nahraditi příkaz v § 14 cit. zák. vytčený. Nesprávným jest též názor odvolatelky, že soud prvý měl vzhledem k tomu, že lhůta k žádosti o výměnu válečných půjček byla stanovena do dne 30. června 1925 a tudíž v době vydání rozsudku ještě běžela, žalobu jako předčasnou odmít-

nouti nebo spor přerušiti až do uplynutí této zákonem stanovené lhůty. Neboť soud prvý zjistil bezvadně, že pohledávka zažalovaná stala se splatnou dne 30. května 1917, tedy dávno před žalobou. Že by uplynutí této lhůty bylo předpokladem splatnosti pohledávky před vydáním zákona cit. ku splatnosti dospěví v zákoně ze dne 30. září 1924, č. 216 sb. z. a n. se nepraví. § 17 druhý odstavec cit. zákona mluví jen o výpovědi lombardní půjčky a ustanovení toto nemůže se zřejmě vztahovati na případy, jakým jest souzený, kde splatnost zápůjčky nastala již před vydáním zákona tohoto a kde tudíž ku splatnosti půjčky lombardní výpovědi třeba nebylo.

Nejvyšší soud žalobu pro tentokrát zamítl.

D ů v o d y:

Odvolací soud neposoudil věc správně po právní stránce. Žaloba na zaplacení zápůjčky jako lombardní zápůjčky podána byla za účinnosti jak zákona ze dne 30. září 1924, čís. 216 sb. z. a n., tak i prováděcího nařízení ze dne 13. prosince 1924, čís. 276 sb. z. a n. Platilo tudíž v době podání žaloby, t. j. dne 6. ledna 1925 (rozhodný je záznam podatelny a ne starší datum v žalobě uvedené) jak ustanovení § 15 zákona, podle kterého zástavní věřitel byl povinen přijati celou položku odškodňovacích dluhopisů vydaných za zastavené válečné půjčky na úplné zaplacení kapitálového dluhu zajištěného válečnými půjčkami i s úroky, tak i ustanovení čl. I. (2) nařízení, podle něhož pro podávání přihlášek stanovena byla propadná lhůta od 15. dubna do 30. června 1925. Nezáleží na tom, že sporná pohledávka stala se podle dluhopisu splatnou již dne 30. května 1917, neboť i přes to stal se dlužník, u něhož byly splněny zákonné náležitosti §u 15, účastným výhod zákona č. 216 z roku 1924, když věřitel nevyvodil ze splatnosti pohledávky dříve důsledku. Pro tento spor postačí dále, že tato skutečnost byla namítnuta proti žalované pohledávce již v odpovědi na žalobu, tudíž včas. Splatnost pohledávky nastala již v roce 1917, měla jediné účín, že žalobkyně jako věřitelka mohla od žalované nadace požadovati, po případě za předpokladů dalších náležitostí, o něž prozatím nejde, až do účinnosti zákona č. 216 sb. z. a n. z r. 1924 zaplacení hotově, tímto zákonem byla však žalované dána možnost, by sprostila se svého závazku způsobem vytčeným v §u 15 tohoto zákona. Tomu nasvědčuje i § 17 (2), podle něhož upírá zákon účinnosti i výpovědi pohledávky před jeho účinností. Měla proto žalovaná nadace již před podáním žaloby právo uděliti žalující spořitelně příkaz, by předložila zastavené válečné půjčky k výměně a přijala odškodňovací dluhopisy na úplné zaplacení kapitálového dluhu. Náležitosti zákona uvedené v §u 15 (1) jsou splněny, neboť soud prvé stolice zjistil, že žalovaná nadace jako privilegovaný ústav podle §u 3 zákona o 4. státní půjčce nemá rakouských válečných půjček více než 15.000 K nom. Příkaz shora uvedený mohla žalovaná nadace dáti žalující spořitelně také ještě jak po 27. dubnu 1925, kdy bylo skončeno řízení před soudem prvé stolice, tak i po 20. květnu 1925, kdy vynesena byl odsuzující rozsudek soudu prvé stolice, potvrzený soudem odvolacím. Vzhle-

dem k tomu odsouzena byla žalovaná k zaplacení dlužné částky s přísl. v hotovosti, ať se tak mělo státi proti vrácení zastaveného dluhopisu anebo ne, předčasně, naopak měla žaloba býti zamítnuta pro tentokráte jako předčasná, ježto lhůta k přihláškám ve smyslu vládního nařízení č. 276 r. 1924 za sporu ještě neuplynula. Stalo se tak proto dodatně změnou odsuzujících rozsudků.

Čís. 5753.

Předpis řu 586 obč. zák. není předpisem průvodním, nýbrž ustanovuje předpoklady pro působnost poslední vůle.

Pokud vzhledem k okolnostem případu byla vůle zůstavitelova v případě řu 585 obč. zák. projevena určitě, třebas se tak nestalo souvislým projevem, nýbrž zodpovězením otázek svědka poslední vůle.

(Rozh. ze dne 10. února 1926, Rv II 35/26.)

Žalobě zákonných dědiců na dědičku ze závěti o neplatnost závěti procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Soud první stolice odůvodňuje své rozhodnutí tím, že zůstavitelka neprojevila svou poslední vůli sama z vlastního popudu, nýbrž jen, odpovídajíc na otázky jí davané, přikývnutím na učiněný návrh (§§ 565, 585 obč. zák.), a dále tím, že poslední pořízení není prokázáno souhlasnými příssežnými výpovědmi všech tří neb aspoň dvou svědků (§ 586 obč. zák.). V úvahu přicházejí ustanovení §§ 565, 586, 585 obč. zák., z nichž první jedná o t. zv. vnitřních náležitostech závěti (v souzeném případě jde jenom o první část tohoto řu, jednající o přisvědčení na návrh), druhé o náležitostech zevních, poslední o důkazu. Že jde jen o otázku důkazu, jde na jevo z úvahy, že poslední pořízení, při kterém šetřeno všech vnitřních i zevních náležitostí, je na př. neplatným (§§ 586, 601), zemřeli-li později dva ze svědků, takže mohl býti slyšen pouze jediný. Z výpovědi ošetřujícího lékaře Dr. V., jednoho ze svědků posledního pořízení, je patrné, že zůstavitelce — dle spisů pozůstalostních 80leté a nemocné — mluvení činilo obtíže. Není-li vůbec neobvyklým, že při ústním pořizování dávají se pořizovateli otázky, je to v souzeném případě vzhledem ku okolnosti právě zmíněné tím spíše pochopitelným a odůvodněným snahou pořizovatele co nejvíce šetřiti, přece však dopátrati se jeho vůle. Svědectvím osob, které byly svědky posledního pořízení, je prokázáno, že Dr. V. tázal se zůstavitelky, komu vše poroučí, a vyjmenoval potom jednotlivě jména jejích dětí, tázaje se, poroučí-li to tomuto, načež zůstavitelka odpovídala stále záporně slovem »ne« a teprve když Dr. V. jmenoval »Tony« (žalovanou), přisvědčila na otázku slovem »ano« a totéž na opětovnou otázku opakovala. Otázky Dra V-a, diktované potřebou šetřiti nemocného testátora, nelze nazvati »návrhem«, nesrovnávalo by se to ani s obyčejným významem a výkladem slova toho. Jmenoval-li Dr. V., tázaje se, zdali to testátorka poroučí osobě jí právě jmenované, postupně děti testátorky, mezi nimiž bylo hledati dědice, není to »návrhem«, nýbrž podrob-